

TIYATRO

TIYATRO

A

DERGİSİ

tiyatro

AYLIK TİYATRO DERGİSİ

Sahibi: YFK Yapım Yayıncılık Tic. ve San. Ltd. Şti. adına: **Gülhan Avcı Demirkanlı** Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: **Mustafa Demirkanlı** Yayın Kurulu: **Kerem Kurdoğlu, Levent Üzümcü, Mustafa Demirkanlı, Sündüz Haşar** Danışma Kurulu: **Enver Aysever, Nilhal Kuyumcu** (Çocuk Tiyatrosu Editörü), **Robert Schild, Selçuk Yöntem, Şenay Gürler, Vecdi Sayar** Araştırma: **Pınar Erol** Reklam ve Halkla İlişkiler Yönetmeni: **Gülhan Avcı Demirkanlı** İzmir Temsilcisi: **Gürol Tonbul** Ankara Temsilcisi: **M. Nurkut İlhan** Sanat Yönetmeni: **Genco Demirer** (57 elliyeedi.com) Fotograf Editörü: **Gülşay Ayyıldız Yiğitcan** (www.kllkstudyo.com) Hukuk Danışmanı: **Av. Levent Aral**

Baskı: Boyut Matbaacılık A.Ş. Yüzyıl Mah. Matbaacılar Sitesi 1. Cad. No: 115 Bağcılar-İstanbul Telefon: 0212. 413 33 33

YFK Yapım Yayıncılık Tic. ve San. Ltd. Şti.: Gülbahç Mah. Şahinler Sok. No: 42 D. 10 Mecidiyeköy - İstanbul
Telefon: (0212) 216 75 20 e-posta: tiyatroidergisi@gmail.com **Hesap No:** T. İş Bankası-Cihangir, Şb. Kodu: 1014 Hesap No: 0317 374 IBAN:TR12 0006 4000 0011 0140 3173 74

Abonelik için: **0212.216 75 20**

Yıllık Abone Bedeli 84.- TL Kurumlar Abone Bedeli: 102.- TL

Kapak Fotoğrafı: Tilbe Saran (Düğün) Kapak Fotoğrafı ve Tasarımı: **Gülşay Ayyıldız Yiğitcan-Allkemal Karasu** www.kllkstudyo.com

Yayın Türü: Yerel Süreli

EDİTÖRDEN: / S. 3

HABERLER: / S. 4

ELEŞTİRİ: "Sezuan'ın İyi İnsanı" / Pınar Besen / S. 8

SÖYLEŞİ: *Tilbe Saran* / Pınar Erol / S.12

ELEŞTİRİ: "Rosenbergler Ölmemeli" / M. Sadık Aslankara / S. 19

ELEŞTİRİ: "Otobüs" / Elçin Gürler / S. 22

ELEŞTİRİ: "Günlük Müstehcen Sırlar" / Mehmet Konuk / S. 25

SÖYLEŞİ: *Üstün Akmen'le 50 Yılı* / Mustafa Demirkanlı / S. 28

ELEŞTİRİ: "Antigone" / Metin Boran / S. 32

SÖYLEŞİ: *Ayşen Gruda* / Elçin Gürler / S. 35

ELEŞTİRİ: *Stüdyo Oyuncuları ve "10 Adımda Unutmak"* / Yusuf Eradam / S. 36

FOTOGRAFLARIN DİLİ: "Karıncalar" / S. 41

ELEŞTİRİ: "Yalnız Batı" ve "Ekmek Parası" / Robert Schild / S. 46

SÖYLEŞİ: "Galata Perform'da Neler Oluyor" / Eser Rüzgâr / S. 49

İZLENİM: "Commedia Dell'arte Günleri" / Yalçın Baykul / S. 52

ELEŞTİRİ: "Opera Komik" / M. Melih Korukçu / S. 54

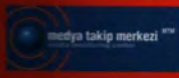
ELEŞTİRİ: "Şakayla Söyler Haldun Taner" / Meliha Akay / S. 56

SÖYLEŞİ: *Çılgın Mutfak Tayfası* / Seval Deniz Karahaliloğlu / S. 58

SADIK SEYİRCİ: *İstanbul Devlet Tiyatroları Sahnelerinden Yansıyanlar* / M. Sadık Aslankara / S. 62

PERDE'DEN ÖTE: Robert Schild / S. 66

Kurumsal Destekçilerimiz

Desteklediğimiz Kurumlar

Mario Gallo ile Galata'da Commedia Dell'Arte Günleri

Yalçın Baykul

yalcinbaykul@yahoo.de

Bütünsel olarak oyuncusu, yönetmeni, kuramcısı, öğretmeni, mask kostüm ve dekorcusu ile dinamik, güncel ve yaratıcı tiyatroyu dert edinen bilinçli her tiyatro insanının önemseydiği Commedia dell'Arte, ülkemizde de Mario Gallo ile bir kez daha ete kemiğe bürünme olanağını yakaladı. Okullarda, konservatuarlarda ve tiyatro kurslarında genellikle son derece kuramsal bir düzlemde değerlendirilen bu tiyatro sistemine, ülkemize her fırsatta çağrılan Mario Gallo'nun sunduğu her biri diğerinden ilginç atölye çalışmaları ile tüm yönleriyle dokunulabilme ve havasını soluyabilme şansı kazanıyoruz. Oyuncu odaklı olmakla birlikte adına Commedia dell'Arte (usta işi oyun) denilen o büyülü dünyaya, tüm öğeleri ile birlikte bir ustanın özeniyle yaklaşmaya çalışıyoruz.

"Kendimi evimde hissediyorum" dediği İstanbul'a yerleşip kalıcı çalışmalar yapmayı planlayan, tanınmış Commedia dell'Arte ustalarından Mario Gallo, geçtiğimiz günlerde Tiyatro Barbone işbirliği ile Galata Perform Sahnesi'ndeydi ve ayrıntıları zamanla netleşen yoğun bir programın ilk adımlarını attı. Bir tiyatro sistemi olarak dünya tiyatrosunda son derece saygın bir

yeri olan Commedia dell'Arte, geleneksel İtalyan Halk Tiyatrosu'nun en öne çıkan biçimidir.

Çağdaş dünya tiyatrosu, özellikle devrimci geleneğin baş tacı ettiği Strehler, Dario Fo, Meyerhold ve Brecht başta olmak üzere bir çok tiyatro önderi Commedia dell'Arte öğelerini ve yöntemlerini özümseyip, her fırsatta kendi çalışmalarında kullanmışlardır. Dünyada bilinçli hiçbir tiyatrocü, sinemacı yoktur ki, Commedia dell'Arte'nin çarpıcı yöntemlerinden esinlenmemiş, ya da etkilenmemiş olsun. Lorel Hardy'den Charlie Chaplin'e, Karl Valentin'den Marcel Marceau'ya dek uzanan ufku açık zenginliklerle bezeli bir yelpazedir bu.

Sahne, beden, ses, ritim, müzik, mask ve kostüm kullanımında dünya sahnelerinde çığır açan bu sistemi Mario Gallo gibi bir sanatçıdan öğrenmeyi başlı başına bir şans olarak değerlendiriyorum. Neden mi?

Mario Gallo'nun Galata Perform'da küçük ve seçkin bir toplulukla gerçekleştirdiği yoğun çalışma, son derece geliştirici ve ufuk açıcı öğeler taşıyordu. Şunu

çok açık ve net bir biçimde öğrendik ki, asıl çarpıcı ve belirleyici yanı, usta oyuncunun doğaçlamasında yatan Commedia dell'Arte, 1500'lü yıllardan günümüze uzanan bir geleneksellik içerdiği gibi, çağdaşlık anlamında da sonsuz özgürlükler sunan bir alandır.

Aynı zamanda Gölge Oyunu, Meddah ve Ortaoyunu ile gösterdiği koşutluklar da bir o kadar çarpıcıdır. Tüm bunları konuştuğumuz buluşmamızda kısa bir tanışmadan sonra bir halk türküsü ile ısınmaya başlıyoruz. Tüm eklemeler (küçükten büyüğe doğru) ritmik devinimlerle ısıtılıyor. Sonra Commedia dell'Arte oyuncusunun tipik duruşları üzerine çeşitlemeler yapıyoruz. Bunu adımlar ve yürüyüşler izliyor. Isınma işlemi saatler sürüyor. İlk maskeleri elimize aldığımızda bunların her bir Commedia dell'Arte tipinin kullandığı, hayvan figürlerini andıran, şeytani maskeler olduğunu, Commedia dell'Arte'de yalnızca aşıkların maske takmadığını, belirli bir tipin maskesini alan oyuncunun yıllarca, çoğu kez ömrünün sonuna dek o maske ile çalıştığını öğreniyoruz. Ömür boyu tek maskeye mahkûm olmak bir an için bizde prangaya eşdeğer bir etki yapmış olsa da bunun da mantıklı bir nedeni olduğunun ayırdına varıyoruz: Ustalaşmak için bir zorunluluk olarak görülüyor bu.

Tüm bedeninin etkin kılındığı, hiç alışık olmadığımız duruş ve yürüyüşleri (dizler kırık, gövde hafif öne eğik, popo hafif dışarı çıkık durumda ve eller her an bir şey anlatmaya hazır pozda) maskelerin temsil ettiği karakterler ve onların seslerini değişik ton ve renklerde çıkarmaya çalışıyoruz, denemeler yapıyoruz. Maskelerin kullanımı, duruşu dinleme ve konuşma temrinleri birbirini izlerken Commedia dell'Arte'nin nasıl bir titizlik gerektirdiğine çok yakından tanık oluyoruz ve bu bildiklerimizi bir kez daha en baştan sorgulamamıza yol açıyor.

Maske, ses ve duruşun nasıl güçlü bir anlatıma dönüştüğünü bizzat yaşayarak öğreniyoruz. Her ne kadar iyilerin kazandığı, kötülerin cezalandırıldığı ve her koşulda mutlu sonla biten geleneksel bir şema üzerinden işlense de, ağırlıklı olarak bireysel doğaçlamaya ve değişken bir ekip çalışmasına dayanan

bu tiyatro türü yenilikçi akımları da içinde barındırmakta ve sürekli olarak yenilenmektedir.

Kendi kurduğu, UNESCO temsilcisi olarak da seçilen Teatro Ricerche'nin hem oyuncusu, hem yönetmeni, hem maske ve kostüm tasarımcısı olan Gallo, birbiri ardına gelen sorularımıza Cem Taylan'ın çevirmenliğinde ayrıntılı olarak yanıt verirken "Commedia dell'Arte, İtalya dışında daha çok ilgi görüyor" diyor. "Commedia dell'Arte oyuncularını tiyatroların her şeyi olmak zorundalar, hem yazarı, hem yönetmeni, hem oyuncusu... Bu oyuncular, tarihte yarattıkları karakterleri hep günlük hayattan aldılar; Dottore'nin uzun burnu ortaçağda hasta ve ölümlerin kokusunu duymak istemeyip kendilerine deriden uzun burunlar yapıp içine keskin kokulu baharatlar yerleştiren doktorlardan gelmiştir. Bu tiplerin, maskelerin ana hatlarıyla 1500'lü yıllardan beri kullanılması, efendi-uşak çatışması ve otoriteye karşı savaşım verirken değişik yollar arama hâlâ var. Kim iktidara karşı çıkacaksa bunun en uygun yolunu bulmak zorundadır!"

Commedia dell'Arte oyuncularının önceden belirledikleri adına "kanava" dedikleri bir yol haritası, bir şema var, bu belirli uğrak yerlerinden oluşuyor ve iki nokta arası oyuncuların doğaçlamaları ile dolduruluyor. Her oyuncu nerede havalanıp nereye konacağını çok iyi biliyor. Bu tümüyle aksaksız bir ekip çalışmasını, ideal bir ortaklaşıcılık anlayışının egemen olmasını zorunlu kılıyor.

Baş döndürücü bir ritmin ve şaşırtıcı sahnelerin birbirini izlediği bu tiyatro, kıvrak, zeki, hazırcevap, hassas ve çevik olmanın yanı sıra, her halükârda "okuyan oyuncu" istiyor. İzleyicisinin de "müdahaleci" olduğunu hesaba katarsak, ayrıca her şeye her duruma hazırlıklı olmayı da gerektirmektedir hiç kuşkusuz.

İlk kanavalarımızı belirleyip uzun uzun doğaçlamaların tadını çıkarmaya başladığımızda Gallo "Kendinizi riske atın! Hata yapmaktan korkmayın, bol bol hatalar yapın!" diye bizi yüreklendiriyordu her zaman.

Oyun bitiminde ilk alkışların geldiği, maskelerin oyun sonunda birer canlı gibi selama durdurulduğu Commedia dell'Arte'de oyuncular hem başlarken hem de oyun sonunda biraraya gelip durum değerlendirmesi yapmak zorundalar.

Üç gün süren atölye çalışmasından son derece mutlu ayrıldığını belirten Gallo, "İstanbul'da geleneksel Türk ve İtalyan tiyatrolarının kardeşliğini vurgulayan, çağdaş bir çalışma yapmayı yıllardan beri düşünüyorum. Dünyada gelenekselliğe yaşama hakkı tanınmıyor. Kültürlerimize sahip çıkmalı ve gerekirse onları yeniden inşa etmeliyiz. Halklarımızı değerlerimizi sürekli olarak anlatmalıyız" diyor.

Atölye çalışmalarını mart ayında bıraktığı yerden sürdüreceği Gallo, Harlekino olarak oynadığı, kadın-erkek ilişkilerindeki ironik durumları irdeleyen, tümüyle beden diline dayalı, sözsüz oyunu ile bir gösterim de sunacak. Ayrıca önümüzdeki dönemde "Gülme Dersleri"ni hazırlayan Komedyenler Kahvesi ile de "Gelenekselden Çağdaşa – Komedyenler Kahvesi" başlığı altında bir dizi ortak çalışmanın da ilk adımlarını atmaya hazırlanıyor.

